

İkinci Dünya Savaşı'nda Japon Radyo Propagandasına Yönelik ABD Karşı Propagandası: "Tokyo Woes" Çizgi Filmi Üzerine İnceleme

SADIK ÇALIŞKAN

Öz

İkinci Dünya Savaşı'nda Mihver Devletleri içerisinde yer alan Japonya'nın radyo yayınlarında doğrudan ABD hedef alınmaktaydı. Japonya radyo yayınlarında, ABD kamuoyunda ABD radyo yayınlarının verdiği bilgilere yönelik kuşku oluşturulması amaçlanmaktaydı. Bu aşamada ABD yönetimi, Japon radyo yayınlarının ABD halkı üzerinde olumsuz etki oluşturmasını engellemek için Japon radyo yayınlarını itibarsızlaştırmaya yönelik çalışmalara yönelmiştir. Bunlardan biri de Japon radyo yayınlarına karşı doğrudan Birleşik Devletler Donanması tarafından hazırlatılan "Tokyo Woes" adlı çizgi film olmuştur. Çalışma kapsamında ABD tarafından hazırlatılan "Tokyo Woes" adlı çizgi filmde Japon radyo yayınlarının itibarsızlaştırılmasına yönelik hangi mesajların verildiği, nitel araştırma yöntemleri içerisinde yer alan göstergebilimsel analiz yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Çalışma alanında özgün araştırma makalesidir. Çalışmada İkinci Dünya Savaşı'nda Japon radyo propagandasına yönelik ABD'nin çizgi filmleri karşı propaganda amaçlı ne şekilde kullandığının ortaya konulması amaçlanmıştır. Çalışma kapsamında, "İkinci Dünya Savaşı'nda Japonya'nın ABD'nin radyo yayınları üzerindeki olumsuz etkisini kırmak amacıyla çizgi filmleri ne şekilde kullanmıştır?" sorusuna cevap verilmesi hedeflenmiştir. Elde edilen bulgularda, ABD ordusunun Japon radyo yayınlarına itibar etmediği ve aksine ABD ordusunun kararlı bir şekilde savaşa devam ettiği aktarılmıştır. Aynı zamanda çizgi film üzerinden ABD halkının ABD ordusunu desteklemek için savaş bonusu satın almasının teşvik edildiği de ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Radyo, Radyo Yayıncılığı, Çizgi Film, Propaganda, ABD, Japonya, İkinci Dünya Savaşı, Göstergebilimsel Analiz

Araştırma Makalesi

Geliş Tarihi : 02.11.2019

Kabul Tarihi: 09.12.2019

ORCID ID: 0000-0001-6899-0424

E-mail: sadik.caliskan@inonu.edu.tr

The USA Counter Propaganda Against Japanese Radio Propaganda in the Second World War: The Examination on Cartoon "Tokyo Woes"

SADIK ÇALIŞKAN

Abstract

The radio broadcasting of Japan in the Axis Powers aimed directly at the USA during the Second World War. In Japan's radio broadcasts, it was aimed to raise suspicion about the information provided by US radio broadcasts in the US public opinion. At this stage, the US administration turned to discrediting Japanese radio broadcasting in order to prevent the negative effects of Japanese radio broadcasts on the US public. One of them was the "Tokyo Woes", which was produced directly by the United States Navy against Japanese radio broadcasting. The messages which were given to discredit Japanese radio broadcasts were examined by using semiotic analysis method in qualitative research methods in "Tokyo Woes" cartoon prepared by the USA. The study is original research article in the field of radio and propaganda. The aim of this study is to reveal how USA used cartoons against Japanese radio propaganda in the Second World War as counter propaganda. The question "How did USA use cartoons in the Second World War to reduce the negative influence of Japan on US radio broadcasts?" was tried to answer in the study. According to the findings, it was revealed that it was the US military didn't rely on Japanese radio broadcasting and on the contrary, the US military continued to fight decisively. At the same time, it was put forth that the US people were encouraged to purchase war bonds through cartoon to support the US army.

Keywords: Radio, Propaganda, Short Film, Nazi Germany, The United Kingdom

Research Paper

Received: 02.11.2019

Accepted: 09.12.2019

ORCID ID: 0000-0001-6899-0424

E-mail: sadik.caliskan@inonu.edu.tr

1. Giriş

İkinci Dünya Savaşı döneminde radyo yayınları, Japonya tarafından ABD'ye yönelik propaganda amaçlı olarak etkili bir şekilde kullanılmıştır. Bu süreçte Japonya tarafından İngilizceyi iyi şekilde konuşabilen ve Tokyo Rose olarak adlandırılan kadın spikerler aracılığıyla ABD ordusuna yönelik propaganda yayınları gerçekleştirilmiştir. Tokyo Rose, Japonya'nın ABD'ye yönelik gerçekleştirdiği radyo yayınları içerisinde adından en çok söz ettiren radyo programlarından biri olmuştur. Tokyo Rose radyo yayınlarında, ABD ordusunun savaşa yönelik moralinin bozulması ve bu yolla savaşa isteğinin azaltılması amaçlanmaktaydı. Diğer yandan Japonya, radyo yayınları ile ABD'nin radyo yayınlarının kitleler nezdindeki güvenini sarsmaya başlamıştır. ABD yönetimi de, Tokyo Rose radyo programlarının ABD ordusu üzerindeki etkisini azaltmak amacıyla radyo programlarını kitleler nezdinde itibarsızlaştırmaya yönelik propaganda faaliyetlerine girişmiştir. Bu süreçte Birleşik Devletler Donanması (The United States Navy) tarafından 1945 yılında "Tokyo Woes" adında çizgi film hazırlanmıştır. Çizgi filmde başta Tokyo Rose radyo programları olmak üzere Japonya'nın ABD'ye yönelik gerçekleştirdiği propaganda amaçlı radyo yayınları sert bir şekilde eleştirilmiştir. Bu şekilde ABD, Japonya'nın radyo yayınlarının propaganda etkisini azaltmaya çalışmıştır.

Yapılan incelemelerde, ABD'nin radyo yayıncılığı üzerine uluslararası literatürde çok sayıda akademik çalışmanın bulunduğu görülmüştür. Bu çalışmalar içerisinde; Culbert (1976), 1930'lu yıllarda ABD'nin uluslararası ilişkiler boyutunda radyo kullanımını; Wik (1981), 1920'li yıllarda ABD'de kırsal alanda radyoyu; Uttaro (1982), ABD'nin uluslararası radyo propagandasını; Boyd (1983), ABD'nin korsan radyoya yönelik tepkisini; Phipps (1991), 1920–1926 yılları arasında ABD'de kısa dalga radyonun ticari gelişimini; Schiffer (1991), Amerikan yaşamında taşınabilir radyoyu; Smith ve Brigham (1992), ABD'de ve Kanada'da yerel radyo yayıncılığını; Smulyan (1993), 1920'li yıllarda ABD'de kadınlara yönelik radyo reklamlarını; Engelman (1996), ABD'de kamu radyo ve televizyonunu; Hilmes (1997), 1922-1952 yılları arasında radyo yayıncılığını; Funk (1998), ABD'de 1934–1935 yılları arasında radyo programlarında sanatı; Craig (2000), 1920-1940 yılları arasında ABD'de radyo ve siyasal kültürü; Craig (2001), 1920–1927 yılları arasında ABD'de kırsal bölgede radyo yayıncılığını; Taylor (2002), 1920'li yıllarda ABD'de radyo ve müziğin gelişimini; Vaughan (2002), 1953-1957 yılları arasındaki ABD radyo yayınlarını; Castaneda Paredes (2003), ABD'de İspanyolca yayın yapan radyonun dönüşümünü; Socolow (2004), 1923-1936 yılları arasında ABD'de radyo reklamlarını; Brown (2004), 1930'lu yıllar özelinde ABD'de radyo yayıncılığını; Spiller

*Nazi Almanyası döneminde Alman Silahlı Kuvvetleri'ne verilen isim.

(2004), İkinci Dünya Savaşı'nda ABD'de propaganda amaçlı radyo ağını; Craig (2006), 1930-1939 yılları arasında ABD'nin kırsal bölgesinin modernleşmesinde radyonun rolünü; Socolow (2007), Amerika'da 1939-1944 Amerika'da yerel radyo propagandasını; Walsh (2011), ABD'nin Küba lideri Fidel Castro'ya karşı radyo kampanyasını; Hand (2012), 1931-1952 yılları arasında ABD'de korku radyosunu; Crawford-Franklin ve Robinson (2013), 1920'li yıllarda ABD'de bilgi kaynağı olarak radyoyu; Douglas (2013), radyo boyutunda ABD imajını incelemiştir.

Literatür taraması yapıldığında İkinci Dünya Savaşı dönemindeki radyo yayıncılığı ile ilgili sınırlı çalışmanın yapıldığı tespit edilmiştir. Bu çalışmalar içerisinde; Daniels (1982), Japon yerli radyo ve sinema propagandasını; Doherty (2000), Alman Lord Haw-Haw radyo propagandasını ve İngiliz kamuoyunu; Horten (2003), radyo ve propagandanın kültürel politikasını; Mizuno (2013), Japon radyo propagandasını; Dinsman (2015), radyo, propaganda ve edebiyat estetiğini incelemiştir. Alanda sınırlı çalışmanın bulunması mevcut çalışmayı önemli kılmaktadır.

Çalışma kapsamında, İkinci Dünya Savaşı'nda Japonya tarafından ABD halkı için hazırlanan radyo yayınlarına yönelik olarak, ABD'nin karşı propaganda faaliyetlerine ışık tutulması amaçlanmaktadır. Böylece ABD'nin Japonya'nın radyo yayınlarını itibarsızlaştırmasına yönelik propaganda faaliyetlerinin ne şekilde yapıldığı ve Japon radyo yayınlarının nasıl engellendiği ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu amaçla çalışmada Birleşik Devletler Donanması tarafından Japon radyo yayınlarına karşı propaganda amaçlı hazırlanan "Tokyo Woes" adlı çizgi film analiz edilmiştir. Çalışma alanında özgün araştırma makalesidir. Çalışmada İkinci Dünya Savaşı'nda Japon radyo propagandasına yönelik ABD'nin çizgi filmleri karşı propaganda amaçlı olarak ne şekilde kullandığının ortaya konulması amaçlanmıştır. Çalışmada çizgi filmde verilen açık ve gizli mesajlar göstergebilimsel analiz yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Çalışma kapsamında, "İkinci Dünya Savaşı'nda Japonya'nın ABD'nin radyo yayınları üzerindeki olumsuz etkisini kırmak amacıyla çizgi filmleri ne şekilde kullanmıştır?" sorusuna cevap verilmesi hedeflenmiştir. Diğer yandan çalışmada, çizgi filmde;

- Japon spikerler ne şekilde sunulmuştur?
- ABD askerlerinin Japon radyo yayınlarına tepkisi nedir?
- Japon radyo yayınlarında verilen mesajlarının içeriği nedir?

şeklinde soruların da yanıtlanmasına çalışılmıştır. İkinci Dünya Savaşı özelindeki radyo yayınlarını ve çizgi filmlerini konu alan akademik çalışmalara kaynak teşkil etmesi bakımından çalışma önem taşımaktadır.

2. İkinci Dünya Savaşı'nda ABD Radyo Yayıncılığı

İkinci Dünya Savaşı'ndan kısa bir süre önce Avrupa devletleri arasında yaşanan siyasi krizler, küresel ölçekte yeni bir savaşın meydana gelebileceğine yönelik mesaj vermekteydi. Bu aşamada ABD radyoları, Avrupa'da yaşanan gelişmelerle ilgili ABD halkını bilgilendirmekteydi. 1 Eylül 1939 tarihinde Almanya, Polonya'ya saldırmış, kısa bir süre sonra da İngiltere ve Fransa, Almanya'ya karşı savaşa girmişti (Keegan, 2016: 51). İkinci Dünya Savaşı'nın başlamasından sonra ABD tarafsızlığını ilan ederek, Avrupa'da yaşanan gelişmeleri uzaktan izlemeyi tercih etmişti. Bu nedenle ABD yönetimi, ülke içerisinde Almanya, İtalya ve Japonya'nın liderliğini yürüttüğü Mihver Devletleri'ne karşı gerçekleştirilecek radyo yayınlarına resmi olarak destek olmamaktaydı.

Japonya, 7 Aralık 1941 tarihinde Pearl Harbor limanında ABD donanmasına karşı saldırıya geçmiş, 11 Aralık 1941 tarihinde de Almanya, ABD'ye savaş ilan ettiğini bildirmişti. Yaşanan bu gelişmelerden sonra ABD, başlangıçta tarafsız kalmayı tercih ettiği İkinci Dünya Savaşı'na zorunlu olarak katılmıştı. ABD, savaşa katıldıktan olduktan sonra ülke genelinde Mihver Devletleri'ne karşı kapsamlı bir propaganda faaliyetine girişmişti. Bu aşamada ABD, Mihver Devletleri'ne karşı propaganda faaliyetlerinde radyoyu etkili bir propaganda aracı olarak kullanmıştı. Özellikle bu süreçte Amerika'nın Sesi (Voice of America, VOA) adlı radyo kuruluşu ön plana çıkmış ve ABD'de uluslararası radyo yayıncılığının gelişmesinde temel rol oynamıştı. VOA, 1 Şubat 1942 tarihinde, doğrudan ABD hükümetinin desteğinde kurulmuştu. ABD'nin uluslararası yayınlarını planlayan VOA, ülkenin en büyük uluslararası yayıncısı haline gelmişti. VOA, pek çok farklı dilde yayın yaparak Mihver Devletleri'ne karşı uluslararası alanda kamuoyu oluşturmaya çalışmaktaydı. VOA, İkinci Dünya Savaşı'ndan hemen sonra başlayan Soğuk Savaş döneminde de hizmetlerini sürdürmüştü (Sharon Wang ve Hong, 2011: 343).

ABD'nin radyo yayınlarında özellikle Almanya ve Japonya hedef alınmaktaydı. ABD'nin savaşa dahil olmasından kısa bir süre sonra Almanya'ya yönelik olarak *Stimmen aus Amerika* (Amerika'dan Sesler) adlı propaganda amaçlı radyo programı hazırlanmıştı. İkinci Dünya Savaşı süresince ABD radyo yayınlarında kitlelere yalnızca gerçeklerin aktarılacağı vaat edilmişti. Böylece uluslararası alanda ABD'nin radyo yayınlarına yönelik güvenin tesis edilmesi amaçlanmıştı. ABD'nin zaferlerinin de yenilgilerinin de radyo programları ile kitlelere bildirileceği aktarılmıştı. Özellikle bu aşamada Amerikan radyo yayınlarının doğrudan uluslararası alanda kitleleri bilgilendirmesi hedeflenmekteydi. ABD, Mihver Devletlerine karşı etkili bir propaganda gerçekleştirebilmek için Mihver Devletlerinin sınırlarına olabildiğince yakın istasyonlardan radyo yayınlarının yapılmasına çalışmaktaydı.

Bu aşamada kimi zaman Mihver Devletleri'nin elinden alınan bölgelerden, kimi zaman da Müttefik Devletleri ile anlaşma yaparak Mihver Devletleri'ne yakın alanlardan radyo yayınları gerçekleştirilmekteydi. ABD yönetiminin İkinci Dünya Savaşı'nda radyo yayınlarındaki rolü, ulusal güvenlik ihtiyacına hizmet etmekteydi (Garay, 1995: 130). Çünkü ABD yönetimi, aynı zamanda Mihver Devletlerinin karşı radyo propagandasıyla da mücadele etmek zorunda kalmaktaydı.

ABD'nin radyo yayınları, Mihver Devletleri halkları için alternatif bir bilgi kaynağı taşımaktaydı. Buna karşılık Mihver Devletleri'nin yönetimleri, ABD radyolarının ülkelerinde yayın yapmasına şiddetle karşı çıkmaktaydı. Nitekim ABD radyo yayınları başta Almanya ve Japonya olmak üzere Mihver Devletleri'nin ülke genelinde yürüttükleri radyo propagandası için önemli bir tehdit oluşturmaktaydı. Özellikle 1943 yılından itibaren Mihver Devletleri'nin cephelerde ağır yenilgiler almaya başlaması ve işgali altında bulunan topraklardan kademeli olarak çekilmeye mecbur bırakılmaları, ABD radyo yayınlarını Mihver Devletleri'nin yönetimleri için daha da ciddi bir problem olarak ortaya çıkarmaktaydı. Özellikle Almanya, cephelerde aldıkları yenilgileri kısmi olarak kitlelerden gizleme yoluna gitmekteydi. İngiltere'nin propaganda faaliyetlerinde radyo yayınları önemli rol oynamaktaydı (Webster, 2011: 361). ABD gibi İngiltere de radyo yayınları üzerinden Mihver Devletleri'ni hedef almaktaydı. ABD ve İngiltere'nin radyo yayınları, Almanya'nın kaybettiği topraklardan, askeri kayıplarına kadar her konuda detaylı bilgi vermekte ve Alman radyolarından çıkan bilgileri geçersiz kılabilmekteydi. Almanya, Alman halkının Amerikan radyolarından bilgilendirilmesinin önüne geçebilmek için ülke genelinde Müttefik Devletleri'nin radyo yayınlarının dinlenmesini yasaklamıştı. Almanya'da Müttefik Devletleri'nin yayınlarını dinleyen ve dinlediği bilgileri çevresine aktaran kişiler vatan haini olarak nitelendirilmekteydi. İkinci Dünya Savaşı sırasındaki radyo programları, etkili propaganda modeline sahipti (Spiller, 2004: 55). ABD, İkinci Dünya Savaşı'nın son günlerine kadar radyoyu hem ulusal hem uluslararası propaganda aracı olarak etkili bir şekilde kullanmayı sürdürmüştü. ABD'nin radyo yayınları kitlelerin savaşta yaşanan gelişmeler ile ilgili kısa sürede bilgilendirilmesini sağlamanın yanında aynı zamanda da Mihver Devletleri'ne karşı da ciddi bir propaganda aracı olarak kullanılmıştı.

3. İkinci Dünya Savaşı'nda ABD Radyo Yayınlarını Hedef Alan Mihver Devletleri'nin Radyo Yayınları

İkinci Dünya Savaşı'nda ABD'nin radyo yayınlarına karşı Mihver Devletleri de ABD'ye yönelik propaganda amaçlı radyo yayınları gerçekleştirmekteydi. Mihver Devletleri'nin radyo yayınlarında Müttefik Devletleri sert bir şekilde eleştirilmekte ve sava-

şa neden olmakla suçlanmaktaydı. Radyo yayınlarında savaşın yol açtığı yıkım ve ölümlerden Müttefik Devletleri sorumlu tutulmakta, Müttefik Devletleri liderlerinin savaşıma istekli olmalarının cezasını doğrudan kitlelerin çektiği aktarılmaktaydı. Bu aşamada Almanya ve Japonya, radyoyu ABD'ye yönelik etkili bir propaganda aracı olarak kullanabilmek için özel radyo programları hazırlamıştı. Savaşta kadınlar radyo yayınlarında görev almıştı (Grubbs, 2004: 40). Bu aşamada radyo yayınlarında Almanya'da Axis Sally, Japonya'da da Tokyo Rose isimleri ön plana çıkmıştı.

İkinci Dünya Savaşı sırasında Mihver Devletleri içerisinde radyoyu propaganda aracı olarak en etkili kullanan ülke Almanya olmuştu. Nasyonal Sosyalist Alman İşçi Partisi'nin (NSDAP) 1933 yılında Almanya'da iktidara gelmesinden sonra radyo ülke genelinde etkili bir propaganda aracı olarak kullanılmıştı. Savaş başladığında da Alman yönetimi, radyonun propaganda etkisinden uluslararası alanda da yararlanma yoluna gitmişti. Bu amaçla Almanya, hem işgali altında bulunan ülkelere hem de Müttefik Devletleri'ne karşı radyo propagandasına yönelmişti. Almanya'nın hedefinde özellikle İngiltere ve ABD bulunmaktaydı. Almanya, Lord Haw-Haw adı verilen radyo programları üzerinden doğrudan İngiltere ve ABD'ye yönelik radyo yayınları gerçekleştirmekteydi. Radyo yayınlarını NSDAP tarafından görevlendirilen ve İngilizce çok iyi konuşan spikerler sunmaktaydı. Bunlar içerisinde en dikkat çeken isim ise ABD doğumlu İngiliz faşist politikacı William Joyce olmuştu. Radyo yayınları propaganda işlevi taşımaktaydı (Houswitschka, 2003: 253). Joyce radyo programlarında doğrudan Alman yönetimini ve NSDAP'nin ideolojisi Nazizm'i öven yayınlar yapmaktaydı. Radyo yayınlarında savaşın Almanya tarafından kazanılacağı vurgulanmakta ve bu nedenle Müttefik Devletleri'nin teslim olmaları gerektiği aktarılmaktaydı. Joyce, radyo yayınlarında önemli rol oynamaktaydı (Doherty, 1994: 169). Lord Haw-Haw radyo programları zaman içerisinde popüler hale gelmişti. Nitekim radyo programlarında esir alınan Müttefik Devletleri askerleri hakkında da bilgiler verilmekte, bu nedenle yakınlarından haber almak isteyen Müttefik Devletleri vatandaşları Lord Haw-Haw radyo programlarını dinlemekteydi. Özellikle Lord Haw-Haw propaganda yayınları İngiltere'de ciddi bir dinleyici kitlesi elde etmişti. Bu aşamada Müttefik Devletleri adına Lord Haw-Haw'ın elde ettiği etkinin azaltılması amacıyla Nasti News (1940) adlı kısa propaganda filmi çekilmişti. Almanya'nın doğrudan ABD'yi hedef alan radyo programında ise Mihver Sally (AxisSally) adı verilen kadın spiker Mildred Gillars ünlenmişti (IMDB, 2019a).

ABD'ye yönelik radyo propagandası yapan bir diğer Mihver Devleti ise Japonya olmuştu. Japonya özellikle savaşın sonlarına doğru Tokyo Rose adı verilen Japon kadın spikerler üzerinden ABD karşıtı radyo propagandasına yönelmişti. Tokyo Rose radyo programlarının temel amacı ABD askerlerinin savaşıma isteğini kırmaktı. Bu amaçla

*7 Eylül 1940 ile 16 Mayıs 1941 tarihleri arasında Nazi Almanyası tarafından İngiltere'nin aralıksız bombalanmasına verilen isim.

Tokyo Rose radyo programları iki duyguyu ön plana çıkararak ABD askerleri üzerinde etki kurmayı amaçlamaktaydı; korku ve hüznün. Radyo programlarında bir yandan ABD ordusunun Japon askerleri ile karşılaşmasında yaşayacakları güçlükler ve Japonların zorlu direnişi ile ilgili korku oluşturulmakta diğer yandan da ABD ordusunun Japonya'da yol açtığı yıkımlara değinilerek ABD askerlerinde hüznün meydana getirilmeye çalışılmaktaydı. ABD, Pasifik'te doğrudan Japonya'nın propagandasına maruz kalmaktaydı (Masaharu, 1999: 5). ABD yönetimi ise Alman ve Japon radyo propagandasının etkisini kırabilmek adına 1943 yılında Tokio Jokio adlı çizgi filmi hazırlamıştı. Çizgi filmde Alman radyo propagandasını sunan kişi eşeğe benzetilirken, Japon radyo propagandasını sunan iki radyo spikeri ise mizahi öğeler kullanılarak gülünç şekilde kitlelere sunulmuştu. Bu şekilde çizgi film üzerinden ABD, Mihver Devletleri'nin radyo programlarını itibarsızlaştırmaya çalışmıştı (Looneytunes, 2019).

Resim 1. Tokio Jokio Çizgi Filmi

(Kaynak: Looneytunes, 2019)

4. İkinci Dünya Savaşı'nda Çizgi Filmlerin Propaganda Amaçlı Kullanılması

İkinci Dünya Savaşı'nda çizgi filmler gerek Mihver Devletleri, gerekse Müttefik Devletleri tarafından yoğun bir şekilde propaganda amacıyla kullanılmıştır. Özellikle ABD, çizgi filmlerden Alman, İtalyan ve Japon yönetimlerini itibarsızlaştırmak amacıyla etkili bir şekilde yararlanmıştır. Bu süreçte Walt Disney, ABD propagandasında ön plana çıkmıştır. Walt Disney çizgi film karakterleri, çizgi filmlerde birbirleriyle olan savaşlarını sonlandırmış ve dünyayı ele geçirmeyi amaçladığı iddia edilen Alman ve Japon askerleri ile mücadele etmeye başlamıştır. Çizgi filmlerde Mihver Devletleri'ne karşı nefret söylemi inşa edilmiş ve kamuoyunun savaş çabalarında devlete destek vermesi istenmiştir. Bu aşamada Walt Disney İkinci Dünya Savaşı'nda ABD kamuoyunun istenen yönde etkilenmesinde önemli rol oynamıştır (Raiti, 2007: 166). Bu çizgi filmler içerisinde, Der Fuehrer's Face (Führer'in

Yüzü, 1942), The Spirit of '43 (43'ün Ruhu, 1943), Reason and Emotion(Mantık ve Duygu, 1943), Education for Death - The Making of a Nazi (Ölümüne Eğitim -Bir Nazi'nin Oluşumu, 1943) adlı çizgi filmler ön plana çıkmaktadır.

Mihver Devletleri de savaş döneminde ABD gibi çizgi filmleri kamuoyunda etki oluşturmak için propaganda amaçlı kullanmıştır. Buna karşılık Mihver Devletleri tarafından hazırlanan propaganda amaçlı çizgi filmler, kalite ve profesyonellik bakımından ABD'nin çok gerisinde kalmıştır. Bu aşamada Almanya, kitlelerin istenen yönde etkilenmesi konusunda çizgi filmlerden ziyade uzun metrajlı sinema filmlerine ağırlık vermeyi tercih etmiştir. Mihver Devletleri tarafından sınırlı sayıda hazırlanan çizgi filmler içerisinde, Almanya'da Der Störenfried (Oyunbozan, 1940), İtalya'da Il Dottor Churkill (Doktor Churkill, 1941) ve Japonya'da Momotarō no Umiwashi (Momotaro'nun Deniz Kartalları, 1943) adlı çizgi filmler ön plana çıkmıştır. Bu süreçte Çizgi filmler, savaşta kitlelerin seferber edilmesinde önemli rol oynamıştır (Jones, 1988: 723).

İkinci Dünya Savaşı'nın ilerleyen döneminde radyo yayınları, tarafların propaganda faaliyetlerinde ön plana çıkmıştır. Bu amaçla, hem Müttefik hem de Mihver devletleri radyonun propaganda etkisini azaltmak amacıyla çizgi filmlerden karşı propaganda amaçlı yararlanmaya başlamıştır. Hazırlanan çizgi filmlerde, düşman ülkelerin radyo yayınlarının itibarsızlaştırılmasına, bu yolla kitlelerin düşman radyo propagandasına itibar etmemesine çalışılmıştır. Savaş döneminde radyo propagandasının çizgi film üzerinden eleştirisinin en etkili kullanıldığı yapıt ise Nazi Almanyası'nın işgali altında bulunan Vichy Fransası'nda 1944 yılında seyirciyle buluşturulan Nimbus Libéré adlı çizgi film olmuştur. Çizgi filmde Müttefik Devletleri'nin radyo yayınlarını dinleyen bir Fransız bir aile konu edilmiştir. Müttefik Devletleri'nin ordusunun sivilleri öldürdüğü iddia edilmiştir. Diğer yandan çizgi filmde Müttefik Devletleri'nin Londra merkezli radyo yayını yaptığı ve radyo yayınlarının da Yahudilerin denetiminde gerçekleştiğine yönelik antisemitik propaganda mesajları verilmiştir. Çizgi filmin sonunda da Müttefik Devletleri'nin radyo yayınlarını dinleyen Fransız ailenin hayatını kaybettiği aktarılmaktadır. Nimbus Libéré'yi diğer radyo yayınlarını konu alan çizgi filmlerden ayıran özellik ise çizgi filme ayrılan bütçe ve ülke genelinde geniş yayın olanağını bulmuş olmasıdır. Çizgi film, Müttefik Devletleri tarafından Almanya'nın işgali altındaki Fransa'ya yönelik gerçekleştirilen Normandiya Çıkarması'ndan önce 24 Mart 1944 tarihinde ilk olarak 502 sinema salonunda yayınlanmıştır. İlerleyen süreçte de toplam 3.346 sinema salonunda çizgi filmin gösterimi yapılmıştır (Delporte, 2001: 371).

¹Nazi Almanyası'nda kurulan askerî kollardan biridir.

Düşman radyo yayınlarına karşı hazırlanan propaganda amaçlı çizgi filmlerde radyo spikerleri hedef alınmaktaydı. Bu aşamada spikerler, kamuoyunda gülünç duruma düşürülerek itibarsızlaştırılmaya, verdikleri mesajların güvenilirliğinin de kitleler tarafından sorgulanmasına çalışılmaktaydı.

Resim 2. Nimbus Libéré Çizgi Filmi'nde Yayın Yapan Yahudi Radyo Spikeri

(Kaynak: IMDB, 2019b)

5. "Tokyo Woes" Çizgi Filminin Göstergibilimsel Analizi

Tokyo Woes propaganda çizgi filmi, 1945 yılında Birleşik Devletler Donanması tarafından, Japon Tokyo Rose radyo propagandasının etkisini kırmak ve savaşta ABD askerlerinin moralini yükseltmek amacıyla askeri amaçlı hazırlanmıştır. 4.12 dakikalık bu çizgi film, doğrudan ABD askerlerine hitap etmektedir. Çizgi filmde maddi kazanç güdülmemiş, yalnızca ABD yönetiminin propaganda amacına hizmet etmesi için hazırlanmıştır. Bu nedenle çizgi filmin askerlere sunulması ön plandadır. Özellikle çizgi filmde halkın savaş bonolarını satın almasının teşvik edilmesi amaçlanmıştır. Çizgi film yönetmeni Robert Clampett, yapımcısı ise Leon Schlesinger olmuştur (IMDB, 2019c).

Çalışmada ABD yönetiminin, Japon radyo yayınlarına yönelik çizgi filmleri karşı propaganda aracı olarak kullanımı incelenmiştir. Tokyo Woes'un ABD'nin Japon radyo propagandasına karşı resmi olarak hazırlanan çizgi film olması nedeniyle çalışmada Tokyo Woes üzerinden ABD yönetiminin propaganda faaliyetlerine ışık tutulması amaçlanmıştır. Nitekim savaş döneminde çekilen çizgi filmler özel kuruluşlar tarafından finanse edilirken, Tokyo Woes doğrudan ABD yönetimi tarafından resmi olarak finanse edilmiştir. Bu açıdan çalışma Tokyo Woes özelinde yürütülmüştür.

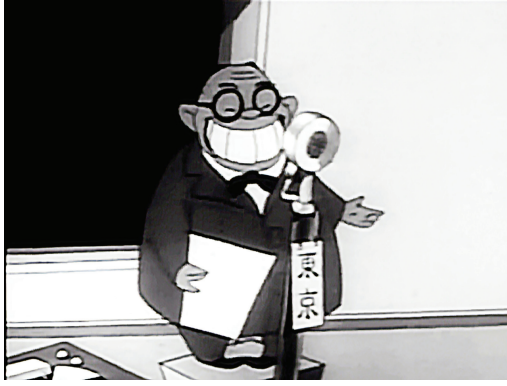
Çalışmada "Tokyo Woes" adlı çizgi film, ABD'li dilbilimci Charles Sanders Peirce'in göstergebilim yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Göstergebilim yöntemi, belirli bir iletinin kitlelere aktarılması amacıyla göstergelere yüklenen anlamları incelemektedir (Sığircı, 2016: 47). Gösterge ise bir kavramın farklı bir kavram tarafından ifade edilmesini, onun yerine kullanılmasını açıklamaktadır. Peirce, İsviçreli dilbilimci Ferdinand de Saussure ile birlikte göstergebilim alanında ilk çalışmaları gerçekleştirmiştir (Rifat, 2013: 178). Saussure, göstergebilimde gösteren ve gösterilen kavramını kullanırken; Peirce, gösterge, nesne ve yorumlayan olmak üzere üç temel üzerinden göstergebilimi açıklamaktadır. Peirce, göstergenin bir nesneyi ifade etmek için kullanıldığını belirtmektedir. Yorumlayanın da göstergeyi algıladıktan sonra zihninde belirli betimleme oluşan kişiyi açıklamaktadır. Peirce'in göstergebilimsel analizinde görüntüsel gösterge, belirtisel gösterge ve simge olmak üzere üç kavram ön plana çıkmaktadır. Görüntüsel gösterge, bir kavramı doğrudan tasviri ifade etmektedir. Diğer bir deyişle kavramın doğrudan açıklanması ve yansıtılmasıdır. Bir kişiyi tıpa tıp gösteren tablo onun görüntüsel göstergesidir. Belirtisel gösterge, bir kavramın, farklı bir kavram ile açıklanması, onu temsil etmesini ifade etmektedir. Belirtisel göstergede bir kavramın ortaya çıkması, farklı bir kavramın varlığına işaret edebilmektedir. Örneğin gök gürültüsünün yağmurun habercisi olması gibi. Son olarak simge ise aralarında herhangi bir benzerliğin bulunmadığı kavramların birbirleri yerine kullanılmasını, birbirlerini temsil etmesini ifade etmektedir. Rakamlar bir simge örneğidir (Kalkan Kocabay, 2008: 21).

Çalışmada "Tokyo Woes" çizgi filminin toplam 6 sekansı, Peirce'in görüntüsel gösterge, belirtisel gösterge ve simge kavramları ışığında analiz edilmiştir (Fandom, 2019).

5.1. "Tokyo Woes"un Birinci Sekansı

"Tokyo Woes"un birinci sekansı görüntüsel gösterge açısından incelendiğinde, sekansta üzerinde büyük bir Japon bayrağının olduğu Japonya haritasına yer verildiği görülmektedir. Daha sonra bir radyo istasyonunda konuşma yapmakta olan bir Japon spikerin görüntüleri aktarılmaktadır. Görüntülerde Japon spikerin de-vasa dişleri, büyük gövdesi, küçük ayakları olduğu yansıtılmaktadır. Radyo yayını yapan spiker, gülünç şekilde sunulmakta, radyo yayını yapmaktan ziyade oyun oynadığı aktarılmaktadır. Japon spikerin radyo yayınlarının dalgalar halinde Japonya'nın çevresine yayıldığı yansıtılmaktadır. Diğer yandan spikerin konuşmaları anlamsız cümleler şeklinde izleyicilere aktarılmaktadır. Sekansın sonunda spiker konuşma yapması için Tokyo Rose diye anons ederek, Japon kadın spikeri çağırılmaktadır.

Resim 2. "Tokyo Woes"'un Birinci Sekansı

Japon spiker, ABD karşıtı gerçekleştirilen Japon radyo yayınlarını simgelemektedir. Nitekim Japon spikerin konuşmaları ve hitabının doğrudan ABD karşıtı olduğu ve radyo yayınlarının doğrudan ABD donanmasını hedeflediği çizgi filmde yansıtılmaktadır. Sekans belirtsel gösterge üzerinden incelendiğinde, sekansta ABD yönetiminin Japon radyo yayınlarını doğrudan mizah öğelerini ön plana çıkararak itibarsızlaştırmaya çalıştığı aktarılmaktadır. Bu aşamada Japon spikerin radyo yayınında abartılı bilgi verdiği, yalan söylediği veya manipülasyona yol açtığı aktarılmamakta, bunun yerine Japon spikerin fiziksel özelliklerinin abartılı gösterilerek gülünç duruma düşürülmesi amaçlanmaktadır. Diğer yandan Japon spikerin konuşmalarının özensiz bir şekilde sunulması, ABD karşıtı yürütülen Japon radyo yayınlarının ciddiyet içerisinde oluşturulmadığı algısını oluşturmaktadır. Bu şekilde sekansta ABD yönetiminin, ABD kamuoyunun Japon radyo yayınlarının vermiş olduğu bilgilere itibar etmemeleri aktarılmaktadır.

Tablo 1. "Tokyo Woes"'un Birinci Sekansı

Görüntüsel Gösterge	Büyük dişleri ve gövdesi, küçük ayakları olan Japon spikerin radyo konuşması yapması
Belirtsel Gösterge	Japon spikerin fiziksel özelliklerinin abartılı gösterilmesi ve oyun oynuyormuş gibi aktarılması, Japon radyo yayınlarının ciddiyet taşımadığı algısını oluşturmaktadır
Simge	Japon spiker, ABD karşıtı gerçekleştirilen Japon radyo yayınlarını simgelemektedir

Resim 3. "Tokyo Woes"un İkinci Sekansı

Japon kadın spiker, ABD karşıtı gerçekleştirilen Tokyo Rose adlı Japon radyo yayınlarını simgelemektedir. Çizgi filmin ilk sekansında yer alan Japon spikerin, sunum yapacak kadın spikeri "Tokyo Rose" olarak çağırması ve ardından kadın spikerin konuşmaları, onun savaş döneminde ünlenen ABD karşıtı Tokyo Rose radyo programının sunucularından biri olduğunu göstermektedir. Belirtisel gösterge boyutunda analiz edildiğinde, sekansta ilk sekansta olduğu gibi Japon radyo yayınlarının mizah öğeleri ön plana çıkarılarak itibarsızlaştırılmaya çalışıldığı ortaya çıkmaktadır. Kadın spikerin radyo programının anons edildiği sırada tuvalette olması ve orada bir şeyler okuması ile kadın spikerin gülünç duruma düşürülmesi amaçlanmaktadır. Diğer radyo yayını sırasında kadın spikerin abartılı şekilde bağırması, ağzını sonuna kadar açması, büyük dişlerini ön plana çıkarması ile ABD kamuoyunda kadın spiker özelinde Tokyo Rose programının gülünç duruma düşürülmesi hedeflenmektedir. Bu şekilde ABD yönetimi, ABD halkının Tokyo Rose tarafından paylaşılan mesajların ciddiyeti üzerinde kuşku oluşturmayı amaçlamaktadır.

Tablo 2. "Tokyo Woes"un İkinci Sekansı

Görüntüsel Gösterge	Ağzını devasa bir şekilde açan ve büyük dişlerini dışarı doğru çıkaran Japon kadın spiker
Belirtisel Gösterge	Japon kadın spikerin abartılı şekilde bağırması ve mikrofonun karşısında coşkulu hareket etmesi, Japon radyo yayınlarının ciddiyet taşımadığı algısını oluşturmaktadır
Simge	Japon kadın spiker, ABD karşıtı gerçekleştirilen Tokyo Rose adlı Japon radyo yayınlarını simgelemektedir

*Nazi Almanyası'nda devlet başkanlığı görevine getirilen kişiye verilen unvandır. Fakat Führer unvanı, Hitler ile özdeşleşmiştir.

5.3. "Tokyo Woes"un Üçüncü Sekansı

"Tokyo Woes"un üçüncü sekansı görüntüsel gösterge açısından incelendiğinde, sekansta Japon yerel kıyafetleri giymiş farklı bir spikerin sunulduğu görülmektedir. Diğer iki spiker gibi büyük dişleri olduğu, bunun yanında uzun topuklu Japon yerel ayakkabılarını giydiği yansıtılmaktadır. Bir süre sonra Japon spikerin radyo yayını bırakarak, mikrofonun karşısında oynadığı aktarılmaktadır. Bu sırada kadın Japon spikerin, erkek spikeri iterek mikrofonun başına geçtiği ve anonsa başladığı yansıtılmaktadır.

Resim 4. "Tokyo Woes"un Üçüncü Sekansı

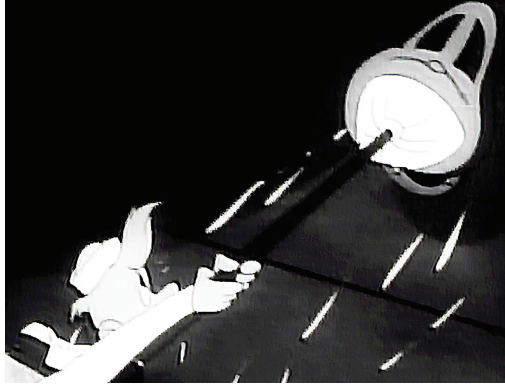
Japon spiker, ABD karşıtı gerçekleştirilen Japon radyo yayınlarını simgelemektedir. Japon spikerin konuşmalarının diğer sekanlarda olduğu gibi doğrudan ABD'yi hedef aldığı aktarılmaktadır. Sekans belirtsel gösterge üzerinden incelendiğinde, sekansın çalışma kapsamında incelenen ilk sekans ile benzer olduğu görülmektedir. Bu açıdan Japon spikerin gerçekleştirdiği abartılı davranışlar ve giydiği yüksek topuklu ayakkabılar ile gülünç duruma düşürülmeye çalışıldığı ortaya çıkarılmıştır. Bu şekilde Japon spikerin konuşmaları gülünç şekilde sunulularak, Japon radyo propagandasının ciddiyet taşımayan bilgilerden meydana geldiği imajı oluşturulmaya çalışılmaktadır. Japon spiker gülünç duruma düşürülmekle birlikte, sekanstaki görüntülerde verdiği bilgilerin gerçeği yansıtmadığına veya spikerin verdiği bilgileri manipüle ettiğine yönelik herhangi bir algı oluşturulmamaktadır. Bu açıdan ABD yönetiminin yalnızca mizahi öğeler ön plana çıkararak Japon radyo yayınlarını itibarsızlaştırmaya çalıştığı anlaşılmaktadır. Bu şekilde ABD yönetiminin diğer ilk iki sekansta olduğu gibi radyo yayınlarının ciddiyetsiz haberlerden oluştuğuna yönelik algıyı ABD kamuoyunda inşa etmeye çalıştığı ortaya çıkmaktadır.

Tablo 3. "Tokyo Woes" un Üçüncü Sekansı

Görüntüsel Gösterge	Radyo yayını sırasında mikrofonun karşısında oynayan spiker
Belirtisel Gösterge	Japon spikerin radyo yayını sırasında oynaması, Japon radyo yayınlarının ciddiye taşımadığı algısını oluşturmaktadır
Simge	Japon spiker, ABD karşıtı gerçekleştirilen Japon radyo yayınlarını simgelemektedir

5.4. "Tokyo Woes" un Dördüncü Sekansı

"Tokyo Woes" un dördüncü sekansı görüntüsel gösterge boyutunda ele alındığında, sekansta Japonya'ya doğru ilerlemekte olan ABD donanmasının olduğu görülmektedir. Japon kadın spiker, donanmadaki askerlere anons yapmakta, bu sırada donanmanın içerisindeki bir ABD askerinin savaş bonolarını bir kumbaranın içerisine attığı aktarılmaktadır. ABD askeri, doğrudan geminin içerisinde bulunan radyodan kadın spikerin konuşmalarına maruz kalmaktadır. Sekansta gemide bulunan radyo hoparlörü, kadın spikerin ağzı şeklinde aktarılmaktadır. Bu sırada ABD askerinin Japon kadın spikere kızdığı ve radyo hoparlörünün içine süpürge soktuğu yansıtılmaktadır. Bunun üzerinde radyo hoparlörünün öksürmeye başladığı gösterilmektedir.

Resim 5. "Tokyo Woes" un Dördüncü Sekansı

Gemide gerçekleştirilen radyo yayını, Tokyo Rose'un ABD donanmasına yönelik radyo yayınlarını simgelemektedir. Nitekim çizgi filmde yer alan görüntülerde, radyo yayınlarının Japonya üzerinden gerçekleştirildiği ve doğrudan ABD donanmasını hedef aldığı aktarılmaktadır. Belirtisel gösterge boyutunda analiz edildiğinde, sekansta ABD askerlerinin Tokyo Rose tarafından gerçekleştirilen radyo propagandasına itibar etmediği algısının oluşturulmaya çalışıldığı görülmektedir. Sekansta ABD askerinin radyo yayını duyduğu anda süpürge ile hoparlöre

müdahale ederek radyo yayınlarıyla oluşturulmak istenen ABD karşıtı propagandanın ABD ordusu üzerinde etkili olmadığı mesajı verilmeye çalışılmaktadır. Bu yolla ABD yönetimi, ABD kamuoyunda Tokyo Rose ve diğer Japon propaganda radyo yayınlarının askerin savaşıma isteğini azaltmadığı algısı oluşturmaktadır. Diğer yandan ABD yönetimi, Japon radyo yayınlarını gülünç duruma düşürerek itibarsızlaştırmakta ve Japon radyo yayınlarının, ABD radyo yayınları üzerindeki olumsuz etkisini kırmayı amaçlamaktadır.

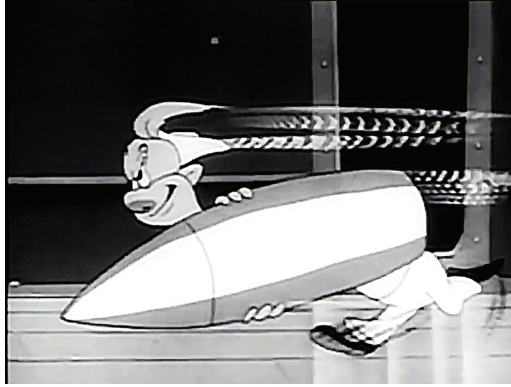
Tablo 4. "Tokyo Woes" un Dördüncü Sekansı

Görüntüsel Gösterge	ABD askerinin Japon radyo yayınına aktaran hoparlöre süpürge ile saldırması
Belirtisel Gösterge	ABD ordusunun, Japon radyo yayınlarında gerçekleştiren propaganda faaliyetlerine itibar etmediği algısı oluşturulmaktadır
Simge	Gemide gerçekleştirilen radyo yayını, Tokyo Rose'un ABD donanmasına yönelik radyo yayınlarını simgelemektedir

5.5. "Tokyo Woes" un Beşinci Sekansı

"Tokyo Woes" un beşinci sekansı görüntüsel gösterge açısından incelendiğinde, sekansta ABD askerinin sınırlı bir şekilde elindeki savaş bonolarını merminin içerisinde soktuğu gösterilmektedir. Asker daha sonra mermiyi eline alıp koşarak, gemideki topa koymakta ve ateşlemektedir. Ateşlenen mermi doğrudan üzerinde büyük bir Japon bayrağının olduğu haritaya yönelmektedir.

Resim 6. "Tokyo Woes" un Beşinci Sekansı

Savaş bonoları, ABD halkının ABD ordusuna savaş dönemindeki yardımını simgelemektedir. Sekans belirtisel gösterge üzerinden incelendiğinde de, ABD askerinin merminin içerisine savaş bonosunu koyması, ABD ordusunun silah gücünün ABD halkı tarafından satın alınan savaş bonoları ile oluşturulduğu algısını oluşturmaktadır. Bu aşamada ABD ordusunun Japonya'ya karşı mücadele edebilmesi ve

Japonya'dan gelen propaganda amaçlı radyo yayınlarını durdurabilmesi için ABD halkının savaş bonusu satın alması gerektiğine vurgu yapılmaktadır. Diğer yandan ABD askerinin mermiyi Japonya'ya doğru ateşlerken sinirli ve kararlı hareket ettiği görülmektedir. Bu şekilde ABD askeri özelinde ABD ordusunun savaşıma isteğinin yüksek olduğu ve Japonya ile mücadele konusunda kararlı oldukları mesajı verilmektedir. Sekansta, çalışma kapsamında incelenen dördüncü sekansta olduğu gibi Japon radyo yayınlarının ABD askerleri üzerinde olumsuz bir etkiye yol açmadığı mesajının verilmesi amaçlanmaktadır. Böylece ABD yönetimi, Japon radyo yayınlarının ABD ordusu üzerinde herhangi bir olumsuz etkiye yol açmadığına yönelik algı oluşturmaya çalışmaktadır.

Tablo 5. "Tokyo Woes"un Beşinci Sekansı

Görüntüsel Gösterge	ABD askerinin savaş bonusunu merminin içerisine koyarak ateşlemesi
Belirtisel Gösterge	ABD vatandaşları, satın alacakları savaş bonoları ile ABD ordusuna savaşta destek olmaktadır
Simge	Savaş bonoları, ABD halkının ABD ordusuna savaş dönemindeki yardımını simgelemektedir

5.6. "Tokyo Woes"un Altıncı Sekansı

"Tokyo Woes"un altıncı sekansı görüntüsel gösterge boyutunda ele alındığında, sekansta ABD'li askerinin ateşlediği merminin Japon kadın spikerin olduğu radyo istasyonuna geldiği gösterilmektedir. Mermi, kadın spiker konuşma yaptığı sırada yanına ulaşmakta ve merminin içinden savaş bonusu çıkmaktadır. Savaş bonusu, kadın spikerin eline bombalar koymakta ve merminin içerisinde tekrar girip uzaklaşmaktadır. Radyo istasyonunda bulunan diğer iki spiker de kadın spikerin yanına gelmektedir. Tam bu sırada bombalar patlamaktadır. Bombaların patlaması ile radyo istasyonundaki tüm spikerler havaya uçmaktadır. Sekansta yalnızca erkek spikerlerin dişleri ve gözlükleri, kadın spikerin ise dişleri ve saçları gösterilmektedir.

Resim 7. "Tokyo Woes"un Altıncı Sekansı

Spikerlerin havaya uçması, Japon radyo yayınlarının propagandasının başarısız olduğunu simgelemektedir. Belirtisel gösterge boyutunda analiz edildiğinde, sekansta savaş bonosunun merminin içerisinde çıkararak, bombaları kadın spikerin eline vermesi ile savaş bonolarının savaşın ABD lehine kazanılmasında oynadığı role vurgu yapılmaktadır. Sekansta genel olarak Japon radyo yayınlarının propagandasının susturulması ve Japonya'nın mağlup edilebilmesi için ABD ordusunun savaşı sürdürmesi gerektiğine vurgu yapılmaktadır. Bu aşamada da çalışmanın beşinci sekansında incelendiği gibi ABD halkının savaş bonusu olarak ABD ordusuna destek vermesi gerektiği mesajı verilmektedir. Diğer bir deyişle ABD yönetimi savaşın kazanılmasında doğrudan savaş bonolarının önemine atıfta bulunmaktadır. Böylece ABD yönetimi, propaganda amaçlı çizgi filmde hem Japonya'nın radyo yayınlarını kitleler nezdinde mizah öğeleri kullanarak itibarsızlaştırmayı, hem de ABD ordusunun güçlendirilmesi adına ABD halkını savaş bonoları satın almaya teşvik etmeyi amaçlamıştır.

Tablo 6. "Tokyo Woes"'un Altıncı Sekansı

Görüntüsel Gösterge	Savaş bonosunun mermiden çıkararak, Japon spikere bombaları vermesi
Belirtisel Gösterge	Savaş bonolarının merminin içerisinden çıkması, ABD ordusunun savaşı kazanabilmesi için ABD halkının savaş bonusu alması gerektiği
Simge	Spikerlerin havaya uçması, Japon radyo yayınlarının propagandasının başarısız olduğunu simgelemektedir

6. Sonuç

Çalışmadaki bulgularda, Japon radyo yayınlarının doğrudan mizahi öğeler kullanılarak itibarsızlaştırılmaya çalışıldığı ortaya çıkmaktadır. Bu süreçte ABD yönetimi, devasa dişler, büyük gövde, küçük ayaklar gibi spikerlerin fiziksel özelliklerini abartılı olarak aktarmış ve onları kitleler nezdinde gülünç duruma düşürmeyi hedeflemiştir. Diğer yandan çizgi filmde spikerlerin abartılı şekilde bağırması ve oyun oynadığı aktarılarak da radyo yayınlarında spikerler üzerinden Japon radyo yayınlarının itibarsızlaştırılmaya çalışıldığı ortaya çıkarılmıştır.

Amerikan yönetiminin çizgi filmlerde yalnızca mizah öğeleri üzerinden Japon radyo yayınlarını itibarsızlaştırmaya çalıştığı görülmüştür. Buna karşılık çizgi filmlerde Japon radyo yayınlarının yalan haber yaptığı, bilgileri manipüle ettiği veya yaşanan durumları abartılı olarak aktardıklarına yönelik herhangi bir mesaj verilmemiştir. Çizgi filmde, Japon radyo yayınlarının propaganda içeriği ile ilgili herhangi bir bilgiye yer verilmediği, yalnızca sıradan çizgi film karakterleri yerine Japon radyo spikerlerinin konumlandırıldığı ortaya çıkarılmıştır. Çizgi filmde Japon radyo

yayınlarının içeriğine yönelik herhangi bir bilginin bulunmaması önemli bir eksiklik meydana getirmektedir. Çünkü ABD askerlerinin verilen bilgilerin gerçekliğine yönelik kuşkuları çizgi filmde giderilememiş, bu nedenle Japon radyo propagandasının kitleler üzerindeki etkisini zayıflatmaya yönelik çizgi filmde önemli bir çaba ortaya konulamamıştır. Diğer yandan Amerikan yönetiminin çizgi filmler üzerinden odaklandığı bir diğer konu olan savaş bonolarının kitleler tarafından satın alınmasına yönelik propagandanın ise etkili bir şekilde kitlelere sunulduğu görülmüştür. Çizgi filmde ABD ordusunun Japon radyo yayınları tarafından gerçekleştirilen propagandaya itibar etmediği, çizgi filmde yer alan ABD askerinin davranışları üzerinden aktarılmaya çalışılmıştır. Aynı zamanda ABD askerlerinin, Japonya'ya karşı savaşı kararlılıkla sürdürdükleri mesajı verilmiştir. Bu aşamada ABD ordusunun Japonya'ya karşı savaşın kazanılabilmesi için de ABD halkının savaş bonolarını satın alması gerektiği aktarılmıştır.

İkinci Dünya Savaşı'nın sonlarına doğru hazırlanan çizgi filmin, uzun süren savaşta ABD askerlerinin düşmanlarına karşı hala kararlılıkla savaştığı mesajını vermesi bakımından önem taşımaktadır. Diğer yandan ABD askerlerinin savaşmaya istekli olması, ABD ordusunun Japonya ile giriştiği savaşlar üzerinden örneklendirilmemiş, yalnızca bir çizgi film karakterinin Japon ordusuna karşı mücadelesi olarak yansıtılmıştır. Bu aşamada çizgi filmin, Japon radyo spikerlerini gülünç hale getirmekten ileri gidemediği ve güven odaklı Japon radyo propagandasının mesaj içeriğine zarar veremediği söylenebilir.

Çalışmada ABD yönetiminin, ABD radyo yayınlarının itibarsızlaştırması sürecinde kullanılan Japon radyo yayınlarının propaganda etkisini kırabilmek için hazırladığı "Tokyo Woes" çizgi filmi incelenmiştir. Çalışma, "Tokyo Woes" çizgi filmi özelinde İkinci Dünya Savaşı'nda ABD yönetiminin propaganda amaçlı kullanılan Japon radyo yayınlarına bakış açısını yansıtması bakımından önem taşımaktadır. Gelecek çalışmalarda, İkinci Dünya Savaşı'nda ABD radyo yayıncılığının itibarsızlaştırmasını önlemek için yapılan diğer propaganda çalışmalarının, mevcut çalışmada elde edilen bulgular ile karşılaştırmalı olarak incelenmesinin alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Boyd, D. A. (1983). Radio Free America: The U.S. Government's Reaction to Pirate Radio, *Central States Speech Journal*, 34:3, 203-209.
- Brown, R. J. (2004). *Manipulating the Ether: The Power of Broadcast Radio in Thirties America*. The United States: McFarland.
- Castaneda Paredes, M. (2003). The Transformation of Spanish-Language Radio in the US. *Journal of Radio Studies*, 10(1), 5-16.
- Craig, D. B. (2000). *Fireside Politics: Radio and Political Culture in the United States, 1920-1940*. The United States: JHU Press.

- Craig, S. (2001). "The Farmer's Friend": Radio Comes to Rural America, 1920–1927. *Journal of Radio Studies*, 8(2), 330-346.
- Craig, S. (2006). "The More They Listen, the More They Buy" Radio and the Modernizing of Rural America, 1930-1939. *Agricultural history*, 1-16.
- Crawford-Franklin, C., & Robinson, L. (2013). "Even in an Age of Wonders": Radio as an Information Resource in 1920s America. *Journal of Documentation*, 69(3), 417-434.
- Culbert, D. H. (1976). *News for Everyman: Radio and Foreign Affairs in Thirties America*. ABC-CLIO.
- Daniels, G. (1982). Japanese Domestic Radio and Cinema Propaganda, 1937–1945: an Overview. *Historical Journal of Film, Radio and Television*, 2(2), 115-132.
- Delporte, C. (2001). Humour as a Strategy in Propaganda Film: the Case of a French Cartoon from 1944. *Journal of European Studies*, 31(123), 367-377.
- Dinsman, M. (2015). *Modernism at the Microphone: Radio, Propaganda, and Literary Aesthetics During World War II*. The United Kingdom: Bloomsbury Publishing.
- Doherty, M. (1994). *Black Propaganda by Radio: the German Concordia broadcasts to Britain 1940–1941*. *Historical Journal of Film, Radio and Television*, 14(2), 167-197.
- Doherty, M. A. (2000). *Nazi Wireless Propaganda: Lord Haw-Haw and British Public Opinion in the Second World War*. The United Kingdom: Edinburgh University Press..
- Douglas, S. J. (2013). *Listening in: Radio and the American Imagination*. The United States: U of Minnesota Press.
- Engelman, R. (1996). *Public Radio and Television in America*. The United States: Sage.
- Fandom (2019). "Tokyo Woes Çizgi Filmi", https://looneytunes.fandom.com/wiki/Tokyo_Woes, Erişim Tarihi: 01.11.2019.
- Funk, C. (1998). The Art in America Radio Programs, 1934–1935. *Studies in Art Education*, 40(1), 31-45.
- Garay, R. (1995). Guarding the Airwaves: Government Regulation of World War II American Radio. *Journal of Radio Studies*, 3(1), 130-148.
- Grubbs, J. (2004). Women Broadcasters of World War II. *Journal of Radio Studies*, 11(1), 40-54.
- Hand, R. J. (2012). *Terror on the Air!: Horror Radio in America, 1931-1952*. The United States: McFarland.
- Hilmes, M. (1997). *Radio Voices: American Broadcasting, 1922-1952*. The United States: U of Minnesota Press.
- Horten, G. (2003). *Radio goes to War: The Cultural Politics of Propaganda during World War II*, The United States: University of California Press.
- Houswitschka, C. (2003). *Nazi Wireless Propaganda. Lord Haw-Haw and British Public Opinion in the Second World War*.(International Communications), *Jahrbuch für Kommunikationsgeschichte*, 253-255.
- IMDB (2019a). "AxisSally", <https://www.imdb.com/title/tt7050946/>, Erişim Tarihi: 01.11.2019.
- IMDB (2019b). "Nimbus Libéré Çizgi Filmi", <https://www.imdb.com/title/tt0228643/>, Erişim Tarihi: 07.12.2019.
- IMDB (2019c). "Tokyo Woes Çizgi Filmi", <https://www.imdb.com/title/tt0293957/>, Erişim Tarihi: 07.12.2019.

- Jones, C. C. (1988). Class Tax to Mass Tax: The Role of Propaganda in the Expansion of the Income Tax during World War II. *Buffalo Law Review*, 37(3), 685-738.
- Kalkan Kocabay, H. (2008). *Tiyatroda Göstergebilim*. İstanbul: E Yayınları.
- Keegan, J. (2016). *İkinci Dünya Savaşı*, Çev. Samet Öksüz, İstanbul: Say Yayınları.
- Looneytunes (2019). "Tokio Jokio Çizgi Fimi", [https://looneytunes.fandom.com/wiki/Tokio_Jokio?file=LOONEY_TUNES_Tokio_Jokio_\(WW2_Racist\)_\(1943\)_\(Remastered\)_\(HD_1080p\)](https://looneytunes.fandom.com/wiki/Tokio_Jokio?file=LOONEY_TUNES_Tokio_Jokio_(WW2_Racist)_(1943)_(Remastered)_(HD_1080p)), Erişim Tarihi: 01.11.2019.
- Masaharu, S. (1999). 'Negro Propaganda Operations': Japan's Short-Wave Radio Broadcasts for World War II Black Americans. *Historical Journal of Film, Radio and Television*, 19(1), 5-26.
- Mizuno, T. (2013). An Enemy's Talk of "Justice" Japanese Radio Propaganda against Japanese American Mass Incarceration during World War II. *Journalism History*, 39(2), 94-103.
- Phipps, S. P. (1991). The Commercial Development of Short Wave Radio in the United States, 1920-1926. *Historical Journal of Film, Radio and Television*, 11(3), 215-227.
- Raiti, C. G. (2007). The Disappearance of Disney Animated Propaganda: A Globalization Perspective. *Animation*, 2(2), 153-169.
- Rifat, M. (2013). *Açıklamalı Göstergebilim Sözlüğü: Kavramlar, Yöntemler, Kuramcılar, Okullar*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Schiffer, M. B. (1991). *The Portable Radio in American Life*. The United States: University of Arizona Press.
- Sharon Wang, S., & Hong, J. (2011). Voice of America in the Post-Cold War Era: Opportunities and Challenges to External Media Services via New Information and Communication Technology. *International Communication Gazette*, 73(4), 343-358.
- Şığircı, İ. (2016). *Göstergebilim Uygulamaları, Metinleri, Görselleri ve Olayları Okuma*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Smith, B. L., & Brigham, J. C. (1992). Benchmark: Native Radio Broadcasting in North America: An Overview of Systems in the United States and Canada. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 36(2), 183-194.
- Smulyan, S. (1993). Radio Advertising to Women in Twenties America: "A Latchkey to Every Home". *Historical Journal of Film, Radio and Television*, 13(3), 299-314.
- Socolow, M. (2004). Psyche and Society: Radio Advertising and Social Psychology in America, 1923-1936. *Historical Journal of Film, radio and television*, 24(4), 517-534.
- Socolow, M. J. (2007). "News is a Weapon": Domestic Radio Propaganda and Broadcast Journalism in America, 1939-1944. *American Journalism*, 24(3), 109-131.
- Spiller, J. (2004). This is War! Network Radio and World War II Propaganda in America. *Journal of Radio Studies*, 11(1), 55-72.
- Taylor, T. D. (2002). Music and the Rise of Radio in 1920s America: Technological Imperialism, Socialization, and the Transformation of Intimacy. *Historical Journal of Film, Radio and Television*, 22(4), 425-443.
- Uttaro, R. A. (1982). The Voices of America in International Radio Propaganda. *Law & Contemp. Probs.*, 45, 103-122.

- Vaughan, J. (2002). Propaganda by Proxy?: Britain, America, and Arab Radio Broadcasting, 1953-1957. *Historical Journal of Film, Radio and Television*, 22(2), 157-172.
- Walsh, D. C. (2011). *An Air War with Cuba: The United States Radio Campaign Against Castro*. The United States: McFarland.
- Webster, W. (2011). 'The Whim of Foreigners': Language, Speech, and Sound in Second World War British Film and Radio. *Twentieth Century British History*, 23(3), 359-382.
- Wik, R. M. (1981). The Radio in Rural America during the 1920s. *Agricultural History*, 55(4), 339.-350.